

Spoznali sme Božiu lásku – odkazuje nový biskup v erbe

Nového nitrianskeho pomocného biskupa Petra Beňa budú v jeho službe reprezentovať biskupské symboly – erb, motto i pečiatka. Ich podobu a symboliku predstavil ich autor – heraldik a historik MIROSLAV GLEJTEK.

„Erby sú výstižné symboly pastierov Cirkvi, ktoré v sebe spájajú dlhú a úctyhodnú tradíciu so živou súčasnosťou. Za celé stáročia, od vrcholného stredoveku až do súčasnosti ich používali takmer všetci biskupi, ktorí pôsobili v našich diecézach,“ vysvetľuje heraldik a historik na Katedre histórie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre Miroslav Glejtek. V tejto tradícii pokračuje aj nový nitriansky pomocný biskup Peter Beňo.

Formálna štruktúra erbu vychádza z pápežských nariadení a má presné pravidlá. „Napríklad posledná inštrukcia pápeža Pavla VI. z roku 1969 zakázala biskupom zobrazovať ako mimoštitové súčasti erbu biskupskú mitru a berlu.

V súčasnosti je erb biskupa tvorený v prvom rade štítom so znamením. Za štítom sa umiestňuje latinský procesiový kríž a všetko je prevýšené zeleným kňazským klobúkom, z ktorého na šnúrach po stranách visí po šesť strapcov. Heraldické pravidlá nezakazujú stuhy s heslami, symboly rytierskych rádov a ďalšie čestné insígnie,“ vysvetľuje základnú podobu každého biskupského erbu.

V pravej polovici nitrianska cyrilo-metodská tradícia

Najviac o duchovnej osobe prezrádza obsah štítu. „Podľa našich zvyklostí býva väčšinou erb pomocného biskupa štiepený. Jedna polovica štítu je vyhradená symbolike diecézy, v ktorej pôsobí, a druhá patrí osobnému znameniu. Keďže Peter Beňo je tu pomocným biskupom v Nitre, je tu heraldicky vpravo stvárnený erb Nitrianskej diecézy. Vzhľadom na

priestorové možnosti a lepšiu čitateľnosť bolo potrebné zjednodušiť ho. Platí tu zásada *pars pro toto*, čiže aj časť erbu môže zastúpiť celý erb,“ zdôrazňuje Miroslav Glejtek.

Erb diecézy tvorí v červenom poli strieborný kruh s modrou ľaliou, z ktorého vyrastá zlatý dvojramenný kríž. Miroslav Glejtek opisuje jeho pôvod: „Autorom diecézneho erbu je majster Zdenko G. Alexy a vznikol v roku 2000. Vychádza z fiktívneho erbu pápeža Jána VIII., ktorý založil Nitriansku diecézu. V tomto erbe sa nachádzajú tri podobné kruhy s ľaliami a krížmi. V diecéznom erbe došlo k úprave a jednoramenný kríž bol zmenený na dvojramenný. Bola tak zvýraznená nitrianska cyrilo-metodská tradícia. Pre úplnosť treba dodať, že v erbe diecézy sa nachádzajú ešte dve začiatkové hlaholské písmená – K a M – symbolizujúce mená oboch slovanských vierozvestov.“

V osobnej časti dominuje orol

V modrej časti štítu sú umiestnené osobné symboly biskupa Petra Beňa. „Orlia hlava pochádza z erbu diecéznej svätyne v Skalke nad Váhom, kde Peter Beňo pôsobil ako rektor svätyne a farár. Podľa tradície orol, ktorý po celý rok krúžil nad miestom pri Váhu, upozornil na neporušené telo sv. Beňadika, ktorý tam zomrel mučeníckou smrťou. Symbolom orla je vzdaná úcta diecéznym patrónom – sv. Andrejovi Svoradovi a Beňadikovi. Zároveň je orol atribútom sv. Jána, evanjelistu, od ktorého pochádza aj biskupovo heslo. Zlatý kľúč je najznámejším symbolom sv. apoštola Petra, ktorému Kristus odovzdal kľúče od nebeského kráľovstva (porov. Mt 16, 19). Odkazuje tak na krstného patróna majiteľa erbu. V heraldike označujeme takéto znamenia, kde symbol vyjadruje meno, ako hovoriace,“ prezentuje starostlivý výber symbolov autor erbu.

Rovnako ani výber farieb nie je náhodný. „Modrá farba odkazuje

Erb a pečiatka pomocného biskupa Petra Beňa

na erb Svätého Otca Františka, ktorý biskupa vymenoval. Zároveň je to aj farba erbu obce Prusy, rodiska biskupa Beňa. Takto sa v erbe snúbila symbolika miestnej cirkvi, v ktorej bude vykonávať biskupskú službu, osobná úcta k viacerým svätcom, ale i vzťah k Svätému Otcovi a vlastnému rodisku.“

Motto inšpirované apoštolom Jánom

V dolnej časti erbu je umiestnené motto. Aj to vzniká – podobne ako celý erb – podľa určitých pravidiel: „Text motto musí byť krátky, aby bol čitateľný aj v malých veľkostiach, a zároveň výstižný a zapamätateľný.“ Miroslav Glejtek poukazuje na to, že neslúži len na doplnenie erbu. „Môže byť aj významným nástrojom komunikácie biskupa s veriacimi i neveriacimi. Prostredníctvom hesla môže povedať veľa o sebe, ale i naznačiť smerovanie a ciele vlastnej biskupskej služby.“

Nitriansky pomocný biskup Peter Beňo sa pri jeho výbere inšpiroval slovami z Prvého listu sv. apoštola Jána: „A my, čo sme uverili, spoznali sme lásku, akú má Boh k nám“ (1 Jn 4, 16). Pre potreby erbu ho však jeho tvorca skrátil a zjednodušil. „V univerzálnej jazyk Cirkvi – latinčine teda znie COGNOVIMUS CARITATEM DEI, čo v preklade znamená Spoznali sme Božiu lásku,“ približuje heraldik.

Vosk nahradil atrament

Súčasťou biskupských symbolov je okrem erbu i pečiatka. „Každá úradná písomnosť býva v našom kultúrnom priestore verifikovaná nielen podpisom, ale aj pečiatkou. Nejde pritom o nič iné ako o pokračovanie zvyklostí z minulosti.“ Dôvod jej použitia bol jednoduchý: „Ak chcel vydavateľ listiny vyjadriť súhlas s jej obsahom a chrániť ju pred falšovaním, musel k nej pripojiť svoju pečať.“

Stáročia používané voskové pečate nahradili atramentové pečiatky. „Najčastejším obsahom osobných pečatí bol v minulosti erb a platí to dodnes. Je prirodzené, že aj biskup Beňo si za námet svojej pečiatky vybral vlastný erb, ktorý prijal ako svoj symbol,“ uzatvára prezentáciu biskupských symbolov nového nitrianskeho pomocného biskupa Petra Beňa heraldik a historik Miroslav Glejtek.

ANNA STANKAYOVÁ

SNÍMKY: ARCHÍV MIROSLAVA GLEJTEKA

MIROSLAV GLEJTEK (40)

heraldik a historik na Katedre histórie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Snímka: archív –MG–